

ÖĞRENİLMİŞ GEREKSİNİMLERE YÖNELİK BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

A SCALE DEVELOPMENT RESEARCH ON MANIFEST NEEDS

Yrd. Doç. Dr. Pınar SÜRAL ÖZER, Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, pinar.ozer@deu.edu.tr

Prof. Dr. Ömür N. TİMURCANDAY ÖZMEN, Dokuz Eylül Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, omur.ozmen@deu.edu.tr

Ögr. Gör. Engin Deniz ERİŞ, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir Meslek Yüksekokulu, engindeniz.eris@deu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı bir Türk örneğinde başarı, bağlanma, özerklik ve baskınlık/güç gereksinimlerini ölçebilecek yeni bir öğrenilmiş (manifest) gereksinim değerlendirme soru formu geliştirmektir. Daha önceden bu amaca yönelik olarak geliştirilmiş iki soru formu olmasına karşın (öğrenilmiş gereksinim soru formu -MNQ- ve gereksinim değerlendirme soru formu -NAQ-), konuya ilişkin yapılan pek çok çalışmada MNQ ile ilgili iç tutarlılık sorunlarına işaret edilmiştir. Heckert ve çalışma arkadaşları NAQ'yu bu nedenle geliştirmişlerdir. Bu çalışma, konuya ilişkin araştırmalar dizisinin ilk iki adımını içermektedir. İlk çalışma 20'si MNQ maddeleri, 40'ı da Heckert ve çalışma arkadaşları tarafından önerilen toplam 60 madde ile başlamıştır. Bu soru havuzu 650 lisans öğrencisi ile sınanmıştır. Faktör analizi ve madde-toplam korelasyonlarını da içeren madde analizleri sonucunda 20 maddelik GDÖ (gereksinim değerlendirme ölçeği) yaratılmıştır. İkinci çalışmada veriler 120 lisans öğrencisinden toplanmış ve bu çalışma ile ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Ölçek Geliştirme, Gereksinim Değerlendirme Ölçeği, Başarı Gereksinimi, Bağlanma Gereksinimi, Özerklik Gereksinimi, Baskınlık/Güç Gereksinimi,

ABSTRACT

The aim of this study is to develop a new manifest needs questionnaire to measure four needs; achievement, affiliation, autonomy and dominance for a Turkish sample. Although two instruments exist (Manifest Needs Questionnaire -MNQ- and Needs Assessment Questionnaire -NAQ-), numerous studies have reported problematic internal consistency of the MNQ scores. Heckert and colleagues created NAQ for this reason. This study is about the two step of the research series. The first study started with 60 items, 20 items from MNQ and 40 items proposed by Heckert and colleagues. This item-pool was administered to 650 undergraduates. Based on the factor analyses and item analyses, including item total correlation, 20 item GDÖ (Needs Assessment Scale) was created. In the second study, data collected from 120 undergraduates provided the new scale test-retest reliability.

Key Words: Scale Development, Manifest Needs Scale, Need for Achievement, Need for Affiliation, Need for Autonomy, Need for Dominance

1. GİRİŞ

İnsan davranışlarının altında yatan nedenler ilk çağ filozoflarından beri üzerinde düşünülen ve araştırılan konulardan biridir. Kişilerin içinden gelen ya da dış güçler tarafından zorlanan ve kişiyi belirli bir amaca yönelik davranışa yönlendiren eğilim olarak tanımlanan motivasyon ve motivasyonun kökenleri bu anlamda örgütsel davranış yazınında önemli çalışma alanlarından biri olmuştur. Bu alanda çalışan kuramcılar 'gereksinimlerin' motivasyon üzerindeki rolünü sıklıkla tartışmışlardır.

Gereksinimlerin insan davranışları ve çalışanlar üzerindeki etkileri farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır.

Gereksinimler;

- Kişilerarası ilişkiler,
- Akademik başarı,
- Yaşam stili tercihi,
- İş performansı,
- Bireylerin amaçları,
- Görevin güçlüğü, örgüt iklimi ve roller karşısındaki tepkiler

üzerinde etkilidirler (Heckert vd., 1999, 122; Mayes ve Ganster, 1983, 113).

Araştırmacılar gereksinimleri ölçmek üzere pek çok araç geliştirmişlerdir. Murray (1938), insan davranışlarının birçoğunu kontrol ettiğine inandığı 19 gereksinim sıralamıştır ve bunları ortaya koymayı amaçlayan TAT'ı geliştirmiştir (tematik algı testi) (Heckert vd., 1999, 122 içinde Murray, 1938). Edwards'ın (1959)

geliştirmiş olduğu EPPS (Edwards Kişisel Tercih Envanteri) Murray'ın belirlediği gereksinimlerden 15'ini temel almaktadır (Murgatroyd ve Gavurin, 1975, 71; Stolle ve Bravenec, 1984, 81). Jackson'ın Kişilik Araştırma Formu (1966) da Murray'ın gereksinim sınıflandırması üzerine kurulu (Mayes ve Ganster, 1983, 114) ve yaygın olarak kullanılmış formlardan biridir (Heckert vd., 1999, 122).

Ancak bu araçların hepsinin önemli eksiklikleri vardır. Özellikle güvenilirlikle ilgili zayıflıklar, soruların çokluğu ve yanıtlama süresinin uzunluğu, TAT'nin sayısallaştırılmasındaki zorluklar gibi sıkıntılar bunlar arasında sayılabilirler. Bu eksiklikleri giderebilecek biçimde Steers ve Braunstein (1976) yanıtlanması ortalama sekiz dakika süren, başarı (nach), bağlanma (naff), özerklik (ndom), baskınlık/güç (ndom) gibi davranış temelli bireysel gereksinimleri (Blackburn, 1981, 56) ölçmeye yönelik MNQ'yu (manifest needs questionnaire/öğrenilmiş gereksinimler soru formu) geliştirmişlerdir. Ölçek her gereksinim ile ilgili beşer madde içermekte, toplam 20 maddeden oluşmaktadır (Williams ve Woodward, 1980, 219). MNQ birçok çalışmada; öğrenciler (Chusmir, 1988; Harrel ve Stahl, 1983; Steers, 1975; Steers ve Braunstein, 1976), yöneticiler (Rasch ve Tasi, 1992; Steers ve Braunstein, 1976), çalışanlar (Brief vd., 1980; Dreher, 1980; Dreher ve Mai-Dalton, 1983; Joiner, 1982; Morris ve Snyder, 1979; Steers ve Braunstein, 1976) gibi pek çok farklı örneklem üzerinde uygulanmıştır.

Ancak MNQ'nun da güvenilirliği ile ilgili kuşku vardır. Williams ve Woodward (1980) başarı, bağlanma, özerklik ve güç gereksinimleri için sırasıyla; (nach $\alpha=.31$), (naff $\alpha=.09$), (naut $\alpha=.50$), (ndom $\alpha=.59$) Cronbach Alfa değerlerini bulmuşlardır. Sekaran (1981) iki farklı örnekleme karşılaştırdığı çalışmasında, Amerikan örnekleminde (nach $\alpha=.45$), (naff $\alpha=.10$), (naut $\alpha=.36$), (ndom $\alpha=.73$), Hint örnekleminde, (nach $\alpha=.36$), (naff $\alpha=.09$), (naut $\alpha=.36$), (ndom $\alpha=.46$) değerlerine ulaşmıştır (Heckert vd., 1999, 123 içinde Sekaran, 1981). Joiner'in (1982) çalışmasındaki Cronbach Alfa değerleri de (nach $\alpha=.35$), (naff $\alpha=.18$), (naut $\alpha=.41$) ve (ndom $\alpha=.69$)'dur. MNQ ile ilgili çalışmalarda bu sorunlarla başa çıkmak için 20 maddelik ölçeğe yeni maddeler eklenmesi veya sorunlu maddelerin yerine daha uygun yenilerinin konulması gibi çözümler önerilmektedir (Joiner, 1982; Dreher ve Mai-Dalton, 1983). Bu eleştirilerden yola çıkan Heckert ve çalışma arkadaşları (1999) MNQ'ya 40 yeni madde ekleyerek, NAQ (needs assesment questionnaire/gereksinim değerlendirme soru formu) adını verdikleri daha güvenilir 20 maddelik yeni bir ölçüm aracına ulaşmaya çalışmışlardır. Yaptıkları incelemelerin sonuçları (hem öğrenciler hem de çalışanlar üzerinde) oluşturdukları yeni formun, MNQ'nun geçerli ve güvenilir bir alternatifi olduğunu göstermiştir.

Türkiye dışında geliştirilen ölçeklerin doğrudan Türkçe'ye aktararak, geçerlilik ve güvenilirlikleri ile ilgili yeterince çalışma yapılmadan araştırmalarda kullanılması, araştırma sonuçları ile ilgili olumsuzluklara neden olabilmektedir. Bu sakıncaları ortadan kaldırabilmek için Türkçe'de faktör yapısı doğrulanmış, içsel tutarlılığı yüksek bulunmuş ölçeklerle çalışmanın daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, davranışlar üzerindeki etkileri bakımından önemi yadsınamayacak başarı, bağlanma, özerklik ve güç gereksinimlerini ölçmeye yönelik, geçerli, güvenilir ve Türkçe olan bir ölçüm aracına ulaşmak üzere yapılacak bir dizi araştırmanın ilk iki adımını gerçekleştirmektir. Yürütülen araştırmalarda, başarı, bağlanma, özerklik ve baskınlık/güç gereksinimlerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirmek, gerçekleştirilen ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmak temel amaçtır.

2. ÖĞRENİLMİŞ GEREKSİNİMLER İLE İLGİLİ KURAMSAL TEMELLER

Can'ın çalışmasında da ifade edildiği gibi; Mc Clelland vd. (1953) ve Atkinson (1958) tarafından geliştirilen Murray'in Kuramı (1938), motive edilen davranışların büyük ölçüde çeşitli gereksinimlerin (başarı, bağlanma/yakın ilişki, özerklik/bağımsızlık, baskınlık/güç vb.) gücünün bir işlevi olduğunu ifade eder. Murray'e göre gereksinimler, fizyolojik eksikliklerden doğar ama oldukça durağan kişilik özelliklerini simgeler (Can, 1985, 32). Gereksinimler, doğrudan gözlemlenemezler, ancak gözlemlenebilen davranışlardan çıkarılabilirler. Gereksinimler içsel eğilimler olmayıp, öğrenilmiş davranışlardır (Onaran, 1981, 202).

İş yaşamı ve örgütler ile ilgili çalışmalarda özellikle başarı gereksinimi en çok incelenen gereksinim olmuştur. Ancak bağlanma, özerklik ve baskınlık/güç gereksinimleri de işe ilişkin tutum ve davranışları belirleyen gereksinimlerdir. Yazın taraması yapıldığında, araştırmalarda üzerinde en çok durulan gereksinimlerin söz konusu bu dört gereksinim olduğu görülmektedir (Steers, 1981, 67). İşe ilişkin tutum ve davranışlar üzerindeki önemli etkileri bakımından sıklıkla inceleme konusu yapılan başarı, bağlanma, özerklik ve baskınlık/güç gereksinimleri araştırmacılarca tanımlanmış ve bu gereksinimlerin gücüne işaret eden davranışlar ve göstergeler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır:

Başarı Gereksinimi

Murray (1938) başarı gereksinimini 'zorlukların üstesinden gelme, gücü kullanma, zor olan şeyleri olabildiğince hızlı ve iyi bir şekilde yapmak çabasına duyulan bir arzu ya da eğilim' olarak tanımlamaktadır (Beck, 2004, 322-323 içinde Murray, 1938). Başarı güdüsü, zor bir işin üstlenilmesi, belirsizlikle yüzleşme ve kişinin performansının sonuçları için kişisel sorumluluk alması gibi davranışlarla dışa vurulmaktadır (Sagie ve Elizur, 1999, 376).

Bağlanma Gereksinimi

Murray, bağlanma gereksinimi yüksek kişileri 'insanlarla ve arkadaşlarıyla olmaktan hoşlanan, insanları hemen kabullenen, arkadaşlık kurmak ve sürdürmek için çaba gösteren' kişiler olarak tanımlamıştır (Moorhead ve Griffin, 1989, 113 içinde Jackson, 1984). Bağlanma gereksiniminin egemen olduğu kişiler zamanlarının büyük bir kısmını aile ve arkadaşlarını düşünmekle

geçirmektedirler (Budak ve Budak, 2004, 377). Diğerlerini sevme, onlar tarafından benimsenme ve sevilme, affetme ve affedilme eğilimleri, kişilerarası ilişkilerin bozulmasına tepki gösterme, bozulan ilişkileri yeniden sağlamaya çalışma, bağlanma gereksiniminin belirtileridir.

Özerklik Gereksinimi

Murray, özerklik gereksinimini 'etki ya da zorlamaya karşı direnç göstermek, otoriteye karşı gelmek, özgürlük aramak, bağımsızlık için çabalamak' ifadeleriyle açıklamıştır (Murray, 1955, 65). Özerklik gereksinimine sahip olan kişilerin gösterdikleri belirtiler; diğerlerinden bağımsız olarak çalışma isteği, başkalarından uzak durma eğilimi, tek başına çalışabilecekleri bireysel nitelikteki işlerde görevlendirilme arzusu, bir başkası tarafından kontrol edilmek istememek, işe istedikleri zaman gelip, istedikleri şekilde çalışmak istemek ve çalışma konusunda işbirliğine gitmemek, dış etkilerden daima uzak durmak biçiminde sıralanmaktadır (Gülen, 1998 içinde Steers ve Balack, 1994, 152).

Baskınlık/Güç Gereksinimi

Baskınlık gereksinimi Murray tarafından 'diğerlerini etkilemek, kontrol etmek, ikna etmek, yasaklamak, emretmek, önderlik etmek, yönetmek, sınırlamak, grubun davranışını örgütlemek' ifadeleriyle açıklanmıştır (Murray, 1955, 64). Bu gereksinimin temel göstergeleri; diğer insanlar üzerinde etkisi olabilecek güçlü davranışlar, bilgi topluyarak ya da diğerlerini gözetleyerek kontrol, etki etme, inandırma, kabul ettirme, kanıtlama çabası, açıkça istenmediği halde öneride bulunma, destekleme ve yardım etme davranışı, diğerlerini etkileme ve diğerlerinin hareketlerine güçlü duygusal tepkiler göstermektir (Apospori vd., 2005, 147 içinde Winter, 1991).

3. GEREKSİNİM DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ GELİŞTİRMEK ÜZERE GERÇEKLEŞTİRİLEN ARAŞTIRMALAR

Davranışlar üzerindeki etkileri bakımından önemi yadsınamayacak başarı, bağlanma, özerklik ve baskınlık/güç gereksinimlerini ölçmeye yönelik, geçerli ve güvenilir ve dili Türkçe olan bir ölçüm aracına ulaşmak üzere yapılacak bir dizi çalışmanın temelini oluşturan iki araştırma survey (benzer denekler örnekleme) yöntemi ve yazılı soru sorma tekniği (anket) kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

İlk araştırmanın amacı MNQ ve NAQ ile ilgili çalışmalardan yola çıkarak, 20 maddelik yeni, Türkçe'de geçerli ve güvenilir bir ölçeğe ulaşmaktır. İkinci araştırma ise oluşturulan yeni ölçeğin test - tekrar test güvenilirliğini sınamak üzere tasarlanmıştır.

3.1. Araştırma 1: Gereksinim Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi

Bu ilk çalışmada amaç Heckert ve çalışma arkadaşlarının NAQ'yu geliştirmek üzere önerdikleri maddeler (40 madde) ve MNQ'nun maddelerinden (20 madde) oluşan bir madde havuzundan yola çıkarak, dört gereksinim (başarı, bağlanma, özerklik, baskınlık) ile ilgili olduğu düşünülen 60 maddelik havuzdan, anlamlı bir bütün oluşturacak maddeleri seçebilmektir.

3.1.1. Gereksinim Değerlendirme Ölçeği (GDÖ) Maddelerinin Seçilmesi

Heckert ve çalışma arkadaşlarının önerdikleri maddeler (40 madde) ve MNQ (20 madde) İngilizceden Türkçeye ve Türkçeden İngilizceye geri çevirileri yapılarak Türkçeye aktarılmıştır. Maddeler biçimsel ve ifade olarak değerlendirilmiş ve üzerlerinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Maddeler beş dereceli likert formatında yanıtlandırılacak şekilde düzenlenmiştir. Yanıtlar, 1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Katılıyorum biçiminde işaretlenmektedir.

60 maddeden oluşturulan soru formu (madde havuzu), yönetim ve organizasyon anabilim dalından ders alan Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde okuyan 650 üniversite öğrencisine dağıtılmıştır. Formların tamamı toplanmış, kullanılabilir durumda olan 616 form değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan analizler sonucunda 20 soruluk yeni bir soru formuna (GDÖ- gereksinim değerlendirme ölçeği) ulaşılmıştır.

Formları değerlendirilen öğrencilerin 292'si kız, 285'i erkektir, 39 kişiden yanıt alınamamıştır. 171 öğrenci İşletme, 108 öğrenci İktisat, 73 öğrenci Maliye, 67 öğrenci Kamu Yönetimi, 59 öğrenci Ekonometri ve 102 öğrenci Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümlerinde öğrenim görmektedir, 36 kişiden ise bölümleri ile ilgili yanıt alınamamıştır. Öğrencilerin 422'si örgün, 157'si ikinci öğretim öğrencisidir; 37 kişiden ise bu soruya yanıt alınamamıştır. Birinci sınıfta 180, ikinci sınıfta 215, üçüncü sınıfta 87 ve dördüncü sınıfta 93 öğrenci bulunmaktadır; 41 kişi ise sınıfını belirtmemiştir.

Öğrencilerden elde edilen veriler SPSS 13.0 (Statistical Package for Social Science) kullanılarak analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen Faktör Analizi sonucunda maddelerin yük değerleri esas alınarak, dört öğrenilmiş gereksinimi ölçecek yeni ölçekte yer alacak yirmi madde belirlenmiştir. İkinci adımda gerçekleştirilen madde analizleri ile seçilen maddelerin ölçeğe uygunluğu, iç tutarlılığı ve ölçülen özellik bakımından bireyleri ayırt edebilirliği sorgulanmıştır.

3.1.1.1. Faktör Analizi

Temel bileşenler faktör analizi yapılmış ve Varimax döndürme işlemi uygulanmıştır. Gerçekleştirilen faktör analizi sonucuna göre maddelerin yük değerlerine bakılarak yeni ölçekte yer alacak maddeler seçilmiştir.

Örneklemin uygunluğu için bulunan Kaiser-Meyer-Olkin değeri ($KMO=.81$)'dir. Bu değer, kullanılan verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Bartlett testi sonucunda, yaklaşık ki-kare değeri 2838.60 Anlamlık ise $p=.000$ olarak bulunmuştur. Elde edilen bulgular faktör analizini gerçekleştirebilmek için üzerinde çalışılan örneklem büyüklüğünün yeterli ve verilerin analize uygun olduğunu göstermektedir.

Soru formunda yer alan 60 madde, temel bileşenler faktör analizi ile değerlendirilmiştir. Ölçek geliştirme ile ilgili yayınlarda faktörlerin oluşturulmasında 0.30 ile 0.45 arasında değişen faktör yüklerinin alt kesme noktası olarak alınabileceği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2002, 118). Analizde kesme noktası 0.40 olarak alınmıştır. Faktör yükü 0.40'ın altında kalan 21 madde analiz sonucunda elenmiştir. Kalan 39 maddeden faktör yükü en yüksek olan, anlaşılır ve birbirini tekrar etmeyen 20 madde ölçekte yer almak üzere seçilmişlerdir. Analiz sonucunda 4 faktör grubunun (başarı, bağlanma, özerklik, baskınlık) her birinde 5 madde yer almıştır. 20 maddeden ikisi terstir, ters olan maddeler bağlanma güdüsü ile ilgilidirler.

Tablo 1'de dört gereksinimi açıklayan faktörler, maddelerin faktörlere göre dağılımı ve faktör yükleri yer almaktadır. Faktör analizinde eigen değerinin 1'den yüksek olması ve faktörlerin toplam varyansın 2/3'ünü açıklaması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2002, 119). Ancak Bayram'ın (2004) da belirttiği gibi uygulamada, özellikle sosyal bilimlerde bu değere ulaşmak zordur. Bu nedenle açıklanan varyansın 0.30'un üzerinde olması yeterli görülmektedir. Analiz sonucunda özdeğeri 1'in üzerinde olan dört faktör bulunmuştur. Başarı gereksinimi faktörü varyansın %15.21'ini, bağlanma gereksinimi faktörü %13.08'ini, özerklik gereksinimi faktörü %12.30'unu, baskınlık gereksinimi faktörü ise %10.32'ini açıklamaktadır. Ölçeğin açıklayabildiği toplam varyans %50.93 olarak bulunmuştur. Bu oran 2/3'ün altında olmakla birlikte yeterlidir. Açıklanan toplam varyans MNQ ve NAQ ölçeklerinin kullanıldığı önceki çalışmalardaki oranlardan da daha yüksektir (örneğin Williams ve Woodward 1980; Joiner, 1982; Dreher ve Mai-Dalton, 1983)

Her bir faktörün içerdiği maddelerin faktör yükleri incelendiğinde, başarı gereksinimi faktöründe yüklerin .637 ile .704 arasında, bağlanma gereksinimi faktöründe .572 ile .779 arasında, özerklik gereksinimi faktöründe .491 ile .701 arasında ve baskınlık/güç gereksinimi faktöründe .647 ile .853 arasında bulunduğu görülmüştür. Buna göre en düşük faktör yükü .491 olarak bulunmuştur.

Güvenilirlik analizi sonuçları incelendiğinde başarı gereksinimi için ($nach \alpha=.73$), bağlanma gereksinimi için ($naff \alpha=.73$), özerklik gereksinimi için ($naut \alpha=.60$), baskınlık gereksinimi için ($ndom \alpha=.82$) olarak bulunmuştur. Bu bulgulara göre başarı, özerklik ve baskınlık gereksinimleri ile ilgili güvenilirlikler yüksektir. Özerklik gereksinimi için bulunan değer ise kabul edilebilir bir güvenilirliğe işaret etmektedir (Özdamar, 2004, 633).

Tablo 1: Faktör Analizi Sonucu GDÖ'de Yer Alan 20 Madde, Faktör Yükleri ve Güvenilirlikler

	Başarı	Bağlanma	Özerklik	Baskınlık (Güç)
S4 Sorumluluk alan bir kişiyim	,637			
S5 Olanaklı olan en iyi dereceyi almaya çalışırım	,682			
S21 Çalışkanım	,704			
S25 İşi olabilecek en iyi şekilde yapmak benim için önemlidir	,695			
S29 Kendimi olabileceğimin en iyisi olmak konusunda zorlanm	,665			
S14 Başkaları ile bir arada olmaya çalışırım		,572		
S42 Yalnız çalışmaktansa grup içinde çalışmayı tercih ederim		,779		
S50 Başkalarının işime karışmasını ve onların işine karışmayı istemem ®		,700		
S55 Kendimi "takım oyuncusu" olarak nitelendiririm		,602		
S59 Görevleri tek başıma yapmaya çalışırım ®		,727		
S11 Çok denetlenmeyen bir kariyer isterim			,545	
S15 Kendi kendimi planlayabildiğim bir iş isterim			,701	
S19 Kendi kendimin patronu olmak isterim			,660	
S27 Kendi belirlediğim tempoda çalışmak isterim			,658	
S36 Herhangi bir şey için başkalarından izin almayı sevmem			,491	
S12 Lider olmayı severim				,754
S44 Grubun liderliğinde aktif rol oynamak isterim				,783
S52 Başkalarının faaliyetlerini örgütler ve yönetim				,675
S56 Daha fazla kontrol gücü elde etmeyi isterim				,647
S60 Grup içinde yöneten olmak isterim				,853
Açıklanan Varyans	15,21	13,08	12,30	10,32
Toplam Açıklanan Varyans		50,93		
Cronbach Alpha	.73	.73	.60	.82

® işaretleri maddenin ters olduğunu ifade etmektedir.

3.1.1.2. Madde Analizi

Faktör analizi ile saptanan dört boyutu oluşturan yirmi maddenin madde analizleri yapılarak seçilen maddelerin ölçeğe uygunluğu ve bireyleri ölçülen özellik bakımından ayırt edebilirliği sorgulanmıştır. Tablo 2'de özetlenmiş olan madde analizi sonuçlarına göre; dört gereksinim ile ilgili maddeler arasında güvenilirliği düşüren madde yer almamaktadır. Başarı gereksimi faktöründe madde-toplam test korelasyonları incelendiğinde, değerler ($r = .47$) ile ($r = .53$) arasında değişmektedir. Bağlanma gereksinimi faktöründe madde-toplam test korelasyonları incelendiğinde, değerler ($r = .39$) ile ($r = .61$) arasında değişim göstermektedir. Özerklik gereksinimi faktöründe madde-toplam test korelasyonları incelendiğinde, değerler ($r = .30$) ile ($r = .43$) arasında değişmektedir. Baskınlık gereksinimi faktöründe ise madde-toplam test korelasyonları incelendiğinde, değerler ($r = .51$) ile ($r = .74$) arasında bulunmaktadır.

Madde-toplam korelasyonlarının negatif olmaması, 0.25'den büyük olması ve bu kurala uymayan maddelerin ölçekten çıkarılması önerilmektedir. Ancak bu kesin kural değildir. Madde silinirse Cronbach Alpha katsayısında olumlu yönde bir değişim olup olmayacağına da bakılmalıdır (Özdamar, 2004,633). Madde toplam-test korelasyonlarına bakıldığında ve maddeler silindiğinde Cronbach Alpha katsayısında oluşacak değişim izlendiğinde faktör analizi sonucunda seçilmiş olan 20 maddenin de ölçekte kalmasının uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Madde analizi bulgularına göre tüm faktörler için iç tutarlılıkları yüksektir. Madde-toplam test korelasyonları her bir madde için ($r = .30$)'un üzerindedir. Bu durum, maddelerin bireyleri ölçülen özellik bakımından iyi derecede ayırt ettiğine işaret etmektedir.

Tablo 2: GDÖ'ye İlişkin Madde Analizi Sonuçları

FAKTÖR	Madde No	N	X	Standart Sapma	Madde -Toplam Puan Korelasyonu	Madde Çıkanlığında Cronbach Alpha Güvenilirlik Katsayısı
BAŞARI (nAch)	M4	593	1.74	.81	.47	.69
	M5	593	1.89	.90	.50	.67
	M21	593	2.20	.92	.53	.66
	M25	593	1.41	.60	.49	.69
	M29	593	1.86	.84	.48	.69
BAĞLANMA (nAff)	M14	605	2.01	.86	.39	.72
	M42	605	2.63	1.15	.61	.63
	M50	605	3.26	1.12	.50	.68
	M55	605	2.47	.98	.43	.70
	M59	605	3.03	1.09	.52	.67
ÖZERKLİK (nAut)	M11	597	2.48	1.08	.31	.58
	M15	597	1.67	.81	.43	.52
	M19	597	1.89	0.99	.41	.52
	M27	597	1.91	0.82	.39	.53
	M36	597	2.13	1.13	.30	.59
BASKINLIK (nDom)	M12	600	2.01	.95	.66	.77
	M44	600	1.95	.87	.66	.77
	M52	600	2.98	1.00	.49	.82
	M56	600	2.13	.92	.52	.81
	M60	600	2.17	.96	.74	.74

3.1.2. MNQ, NAQ ve GDÖ Ölçeklerinin Karşılaştırılması

Bu kısımda ölçeklerin içerik ve istatistik analiz bulguları bakımından ayrıntılı bir karşılaştırması yapılmaktadır. Öğrenilmiş gereksinimleri ölçmeye yönelik MNQ, NAQ ve yeni geliştirilen GDÖ içerdikleri maddeler itibarıyla incelendiğinde; üç ölçeği oluşturan maddelerden bazılarının ortak olduğu, GDÖ'de yer alan dört maddenin ise daha önceki ölçeklerde yer almamış yepyeni iki madde olduğu görülmektedir. Maddelere yönelik karşılaştırmalardan sonra, öğrenci örneklemini ile gerçekleştirilen ilk çalışmanın her boyutu için ortalama, standart sapma ve güvenilirliklere ilişkin bulgular, MNQ ve NAQ ölçeklerinde karşılık gelen boyutların ortalama, standart sapma ve güvenilirlik katsayıları ile karşılaştırılmıştır.

3.1.2.1. GDÖ Maddelerinin MNQ ve NAQ Maddeleri ile Karşılaştırılması

Başarı gereksinimi ile ilgili maddeler incelendiğinde, bunlardan dördünün NAQ'da yer alan maddeler oldukları. Maddelerden birinin ise MNQ ve NAQ'da yer almayan yeni bir madde (*olanaklı olan en iyi dereceyi almaya çalışırım*) olduğu görülmektedir.

Tablo 3: GDÖ Maddelerinin MNQ ve NAQ Maddeleri ile Karşılaştırılması

GDÖ'de Yer Alan Maddeler	Diğer Ölçeklerde Bulunma	
	MNQ	NAQ
BAŞARI		
Sorumluluk alan bir kişiyim.		+
Olanaklı olan en iyi dereceyi almaya çalışırım.		
Çalışkanım.		+
İşi olabilecek en iyi şekilde yapmak benim için önemlidir.		+
Kendimi olabileceğimin en iyisi olmak için zorlarım.		+
BAĞLANMA		
Başkaları ile bir arada olmaya çalışırım.		+
Yalnız çalışmaktansa grup içinde çalışmayı tercih ederim.		
Başkalarının işime karışmasını ve onların işine karışmayı istemem. ®		+
Kendimi 'takım oyuncusu' olarak nitelendiririm.		
Görevleri tek başıma yapmaya çalışırım. ®		+
ÖZERKLİK		
Çok denetlenmeyen bir kariyer isterim		+
Kendi kendimi planlayabildiğim bir iş isterim.		+
Kendi kendimin patronu olmak isterim	+	+
Kendi belirlediğim tempoda çalışmak isterim.		+
Herhangi bir şey için başkalarından izin almayı sevmem.		
BASKINLIK		
Lider olmayı severim.		
Grubun liderliğinde aktif rol almak isterim.	+	+
Başkalarının faaliyetlerini örgütler ve yönetirim.	+	+
Daha fazla kontrol gücü elde etmek isterim	+	
Grup içinde yöneten olmak isterim.	+	+

® işaretleri maddenin ters olduğunu ifade etmektedir.

+ işaretleri maddenin yer aldığı diğer ölçekleri göstermektedir.

Bağlanma gereksinimi ile ilgili maddelerden üçü, daha önce NAQ'da da yer almış olan maddelerdir. NAQ'da da yer almış olan üç maddenin ikisi terstir (başkalarının işime karışmasını ve onların işine karışmayı istemem ve görevleri tek başıma yapmaya çalışırım). Bağlanma gereksinimi boyutuna MNQ ve NAQ'da yer almayan yeni iki madde girmiştir (*başkaları ile bir arada olmaya çalışırım* ve *kendimi 'takım oyuncusu' olarak nitelendiririm*).

Özerklik gereksinimi ile ilgili maddelerden yalnızca bir tanesi önceki iki ölçekte de yer almayan bir maddedir (*herhangi bir şey için başkalarından izin almayı sevmem*). Diğer dört maddenin dördü de NAQ'da yer alan maddelerdir. Bunlardan biri hem NAQ hem de MNQ da kullanılmıştır (*kendi kendimin patronu olmak isterim*).

Baskınlık/güç gereksinimi ile ilgili dört madde önceki ölçeklerde de yer almış olan maddelerdir. Bunlardan üçü hem NAQ hem MNQ' da yer almış, biri ise

yalnızca MNQ'da yer almıştır. Maddelerden bir tanesi ise önceki ölçeklerde yer almamış bir maddedir (*lider olmayı severim*).

Tablo 3, GDÖ de yer alan yirmi maddeyi daha önceki ölçeklerin maddeleri ile karşılaştırarak sunmaktadır.

3.1.2.2. Ortalama ve Standart Sapmalar

Her üç ölçeğin uygulanması sonucu öğrenilmiş dört gereksinime ait ortalama ve standart sapmalar Tablo 4'de özetlenmektedir.

MNQ'ya ait ortalama ve standart sapmalar incelendiğinde; başarı gereksinimi ile ilgili maddelerin genel ortalaması ($X=3.81$), standart sapma ($S=.52$) olarak bulunmuştur. Bağlanma gereksinimi maddelerin genel ortalaması ($X=3.32$), standart sapma ($S=.48$) olarak bulunmuştur. Özerklik gereksinimi ile ilgili maddelerin genel ortalaması ($X=3.16$), standart sapma ($S=.58$) olarak bulunmuştur. Baskınlık gereksinimi ile ilgili maddelerin genel ortalaması ($X=3.50$), standart sapması ($S=.66$) olarak bulunmuştur.

NAQ'ya ait ortalama ve standart sapmalar incelendiğinde; başarı gereksinimi ile ilgili maddelerin genel ortalaması ($X=4.21$), standart sapma ($S=.53$) olarak bulunmuştur. Bağlanma gereksinimi maddelerin genel ortalaması ($X=3.45$), standart sapma ($S=.68$) olarak bulunmuştur. Özerklik gereksinimi ile ilgili maddelerin genel ortalaması ($X=4.03$), standart sapma ($S=.60$) olarak bulunmuştur. Baskınlık gereksinimi ile ilgili maddelerin genel ortalaması ($X=3.72$), standart sapması ($S=.64$) olarak bulunmuştur.

GDÖ'ye ait ortalama ve standart sapmalar incelendiğinde; Başarı gereksinimi ile ilgili maddelerin genel ortalaması ($X=4.18$), standart sapma ($S=.57$) olarak bulunmuştur. Bağlanma gereksinimi maddelerin genel ortalaması ($X=3.81$), standart sapma ($S=.52$) olarak bulunmuştur. Özerklik gereksinimi ile ilgili maddelerin genel ortalaması ($X=3.32$), standart sapma ($S=.48$) olarak bulunmuştur. Baskınlık gereksinimi ile ilgili maddelerin genel ortalaması ($X=3.16$), standart sapması ($S=.58$) olarak bulunmuştur.

Tablo 4: Üç Ölçek İçin Ortalama ve Standart Sapmaların Karşılaştırılması

		MNQ		NAQ		GDÖ	
		X	S	X	S	X	S
Başarı	(nAch)	3,81	.52	4,21	.53	4,18	.57
Bağlanma	(nAff)	3,32	.48	3,45	.68	3,81	.52
Özerklik	(nAut)	3,16	.58	4,03	.60	3,32	.48
Baskınlık	(nDom)	3,50	.66	3,72	.64	3,16	.58

Her üç ölçeğin uygulanması sonucunda da en yüksek ortalamanın başarı gereksiniminin ortalaması olduğu görülmektedir. Ancak diğer gereksinimlerin ortalaması ile ilgili sıralamanın üç ölçek için farklı biçimde olduğu görülmektedir. MNQ'ya göre ikinci sırayı baskınlık gereksinimi alırken, NAQ'ya göre ikinci sıradaki gereksinim özerklik olmakta, GDÖ'ye göre ise bağlanma gereksinimi ikinci sırada yer almaktadır. MNQ'ya göre en düşük ortalama özerklik gereksinimine aitken, NAQ'ya göre bağlanma, GDÖ'ye göre ise baskınlık gereksinimleri en düşük ortalamaya sahiptirler.

3.1.2.3. Güvenilirliklerin Karşılaştırılması

Her üç ölçek için dört öğrenilmiş gereksinimi tanımlayan faktörlerin Cronbach Alpha katsayıları karşılaştırıldığında, dört gereksinim için de GDÖ'nün güvenilirliklerinin diğer iki ölçeğe oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Güvenilirliklerin Karşılaştırılması

		MNQ	NAQ	GDÖ
Başarı	(nAch)	.50	.70	.73
Bağlanma	(nAff)	.21	.65	.73
Özerklik	(nAut)	.37	.68	.60
Baskınlık/Güç	(nDom)	.72	.65	.82

Başarı gereksiniminin güvenilirliği GDÖ uygulandığında (nAch $\alpha=.73$) iken, NAQ'da (nAch $\alpha=.70$) ve MNQ'da (nAch $\alpha=.50$)'ye kadar düşmektedir. Bağlanma gereksiniminin güvenilirliği GDÖ uygulandığında (nAff $\alpha=.73$) iken, NAQ'da (nAff $\alpha=.65$) ve MNQ'da (nAff $\alpha=.21$)'e kadar düşmektedir. Baskınlık/güç gereksiniminin güvenilirliği GDÖ uygulandığında (nDom $\alpha=.82$) iken, NAQ'da (nDom $\alpha=.65$) ve MNQ'da (nDom $\alpha=.72$)'dir. İstisnai tek nokta özerklik gereksinimi ile ilgilidir. Bu boyutun güvenilirliği GDÖ uygulandığında (nAut $\alpha=.60$)'da kalmıştır, NAQ için ise bu boyutun güvenilirliği (nAut $\alpha=.68$) olarak daha yüksek bulunmuştur. Ancak MNQ için güvenilirlik yine oldukça düşüktür (nAut $\alpha=.37$).

3.2. Araştırma 2: Gereksinim Değerlendirme Ölçeğinin Test-Tekrar Test Güvenilirliğinin Sınanması

Oluşturulan 20 maddelik yeni soru formu (GDÖ) Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde lisans eğitimi gören 120 üniversite öğrencisine 4 hafta arayla iki kez uygulanmıştır. Yanlış doldurulan ve kayıp veriler içeren formlar ayıklandıktan sonra toplam 106 form analizlere dahil edilmiştir. Bu ikinci çalışmada 20 maddeden oluşan yeni soru formunun test-

tekrar test güvenilirliği ve iç tutarlılığı sorgulanmıştır. Analizler SPSS 13.0 (Statistical Package for Social Science) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Formları değerlendirilen öğrencilerin 52'si kız, 54'ü erkektir. 20 öğrenci işletme, 15 öğrenci iktisat, 4 öğrenci maliye, 31 öğrenci kamu yönetimi ve 36 öğrenci ekonometri bölümlerinde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 71'i örgün, 35'i ikinci öğretim öğrencisidir. Birinci sınıfta 57, ikinci sınıfta 11, üçüncü sınıfta 29 ve dördüncü sınıfta 7 öğrenci bulunmaktadır.

3.2.1. İç Tutarlılık Güvenilirliği

Her iki uygulama için dört faktöre ilişkin Cronbach Alpha değerleri hesaplanarak iç tutarlılık güvenilirliği araştırılmıştır. Birinci uygulama sonucunda dört faktörün de iç tutarlılıkları güvenilir (*ölçme araçları için güvenilirlik düzeyi* ($\alpha=0.70$) olarak kabul edilmekle birlikte $0.60 < \alpha < 0.80$ özellikle sosyal bilimler için oldukça güvenilir bir düzey olarak kabul görmektedir (Özdamar, 2004; 633) düzeyde bulunmuştur. Cronbach Alpha değeri; başarı gereksinimi için (nach $\alpha=.75$), bağlanma gereksinimi için (naff $\alpha=.69$) özerklik gereksinimi için (naut $\alpha=.61$), baskınlık/güç gereksinimi için ise (ndom $\alpha=.80$) olarak hesaplanmıştır. İkinci uygulama sonucunda Cronbach Alpha değeri; başarı gereksinimi için (nach $\alpha=.76$), bağlanma gereksinimi için (naff $\alpha=.64$), özerklik gereksinimi için (naut $\alpha=.61$), baskınlık gereksinimi için ise (ndom $\alpha=.88$) olarak hesaplanmıştır. Bağlanma ve özerklik boyutları için güvenilirlik kabul edilebilir düzeyde bulunmuş, diğer boyutlarda ise (.70)'in üzerine çıkmıştır. Bu boyutlar yüksek bir iç tutarlılığa sahiptir.

3.2.2. Test-Tekrar Test Güvenilirliği

Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin iki uygulama arasında tutarlılık (zamana göre değişmezlik) özelliği incelenmiştir. Tablo 6'da her iki uygulama sonucunda ortaya çıkan ortalama, standart sapma ve her iki ölçüm arasındaki korelasyon değerleri görülmektedir.

Tablo 6: İki Uygulama Karşılaştırması Sonucu Korelasyon Katsayıları

		Uygulama	N	X	S	r
Başarı	(nAch)	1	106	4.29	.49	.80
		2	106	4.25	.50	
Bağlanma	(nAff)	1	106	3.35	.62	.75
		2	106	3.34	.59	
Özerklik	(nAut)	1	106	4.04	.56	.76
		2	106	4.00	.57	
Baskınlık/Güç	(nDom)	1	106	3.98	.56	.84
		2	106	3.98	.62	

İki uygulama arasındaki korelasyonlara bakıldığında da her dört faktör için de test-tekrar test güvenilirliklerinin yüksek ($r \geq .75$) olduğu ortaya çıkmıştır. Başarı faktörü için ($r = .80, p < .01$), bağlanma faktörü için ($r = .75, p < .01$), özerklik faktörü için ($r = .75, p < .01$), baskınlık faktörü için ($r = .84, p < .01$) olarak bulunmuştur. İki ölçüm arasındaki korelasyonlar ölçeğin test-tekrar test tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir.

Yapılan test-tekrar test uygulaması sonucunda daha ayrıntılı olarak ölçekte yer alan her bir maddenin iç tutarlılığını belirlemek üzere her bir maddenin birinci ve ikinci uygulama puanları arasındaki korelasyonlara bakılmıştır. Bu analize göre ($r = .42 - .70$ arasında, $p < .01$) bulunmuştur.

Test-tekrar test güvenilirliği ile ilgili olarak korelasyon analizleri dışında, 106 öğrencinin gereksinimlerine ilişkin ön-test ve son test ortalamaları, eşleştirilmiş örnekleme t-testi yapılarak irdelenmiştir.

Tablo 7: GDÖ'nün Test-Tekrar Test Uygulamasına İlişkin t-testi Sonuçları

		Uygulama	N	X	S	s.d	t
Başarı	(nAch)	1	106	4.29	.49	210	.61
		2	106	4.25	.50		2
Bağlanma	(nAff)	1	106	3.35	.62	210	.11
		2	106	3.34	.59		4
Özerklik	(nAut)	1	106	4.04	.56	210	.58
		2	106	4.00	.57		4
Baskınlık/Güç	(nDom)	1	106	3.98	.56	210	.02
		2	106	3.98	.62		3

Tablo 7'de görüldüğü gibi ön test-son test ortalamaları başarı gereksinimi için ilk uygulama (nAch $X = 4.29, S = .49$) ve ikinci uygulama için (nAch $X = 4.25, S = .50$), bağlanma gereksinimi için ilk uygulama (nAff $X = 3.35, S = .62$) ve ikinci uygulama için (nAff $X = 3.34, S = .59$) özerklik gereksinimi için ilk uygulama (nAut $X = 4.04, S = .56$) ve ikinci uygulama için (nAut $X = 4.00, S = .57$), baskınlık/güç gereksinimi için ilk uygulama (nDom $X = 3.98, S = .56$) ve ikinci uygulama için (nDom $X = 3.98, S = .62$) olup t değerleri sırasıyla başarı gereksinimi için ($t = .612, p > .05$), bağlanma gereksinimi için ($t = .114, p > .05$), özerklik gereksinimi için ($t = .584, p > .05$), baskınlık/güç gereksinimi için ($t = .023, p > .05$) olarak bulunmuştur. Bu bulgulara göre ilk uygulama ile ikinci uygulama arasında 4 haftalık zaman farkına rağmen ortalamalar birbirine oldukça yakındır ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuç ölçeğin amacına uygunluğuna işaret eden göstergelerden biridir.

SONUÇ

Bu çalışmada başarı, bağlanma, özerklik ve güç gereksinimlerini ölçmek üzere Türkçe'de geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek amacıyla öncül çalışmaların gerçekleştirilmesi ve yeni ölçeğin maddelerinin seçilerek test-tekrar test güvenilirliğinin sınanması amaçlanmıştır.

Bu amaçla iki araştırma gerçekleştirilmiştir. Her iki araştırma da öğrenci örneklemi üzerinde yürütülmüştür. Araştırmalardan ilkinde 650 öğrenciye 60 maddelik başlangıç madde havuzunu içeren soru formu dağıtılmış ve gerçekleştirilen faktör analizi sonucunda öğrenilmiş gereksinimleri ölçmeye yönelik yeni 20 madde seçilmiştir. Dört faktörün birlikte açıkladıkları varyans % 50.93'tür. Gereksinim Değerlendirme Ölçeği'ne seçilen tüm maddelerin faktör yükü 0.49'un üzerindedir. Bu değer, bir maddenin ölçme aracına alınması için uygun görülen 0.40 değerinin üstündedir. Cronbach Alpha ile hesaplanan güvenilirlikler $\alpha=0.60$ ile $\alpha=0.82$ arasında değişmektedir. Araştırmalarda kullanılacak ölçme araçları için güvenilirlik düzeyi $\alpha=0.70$ olarak kabul edilmekle birlikte, sosyal bilimlerde $\alpha=0.60$ 'da kabul edilebilir görülmektedir. Yazında daha önce MNQ ile gerçekleştirilen çalışmalar ile kıyaslandığında hem açıklanan varyans hem de güvenilirlikler önceki çalışmalardan yüksektir. Madde analizleri sonucu, madde-toplam test korelasyonlarına ve güvenilirlik katsayılarına ilişkin bulgular seçilen maddelerin uygunluğuna işaret etmişlerdir. Madde-toplam test korelasyonları 0.30'un üzerindedir ve güvenilirliği düşüren madde bulunmamaktadır.

İkinci çalışmada, seçilen 20 maddeden oluşan Gereksinim Değerlendirme Ölçeği 120 öğrenciye 4 hafta arayla uygulanarak test-tekrar test güvenilirliklerine ilişkin analizler gerçekleştirilmiştir. Dört faktör için de test-tekrar test arasındaki korelasyonlar 0.75'in üzerindedir. İki uygulama ortalamalar açısından kıyaslandığında da aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Analizler, ölçeğin test-tekrar test güvenilirliğinin de yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Gerçekleştirilen bu iki araştırma geliştirilmeye çalışılan 20 maddelik Gereksinim Değerlendirme Ölçeği'nin öğrenilmiş gereksinimleri ölçmek üzere mevcut ölçeklere alternatif olabilecek güvenilir ve geçerli bir araç olabileceğini göstermektedir. Ancak ölçeğin farklı örneklem üzerinde geliştirilmesi ve sınanması gerekliliği vardır.

Kuramsal olarak incelendiğinde başarı, bağlanma, özerklik ve baskınlık değişkenlerini etkileyen ya da etkilenen pek çok değişken olduğu görülmektedir. Geliştirilen ölçeğin sınanacağı bir üçüncü çalışmada, gereksinimlerle kuramsal olarak neden ve sonuç ilişkisi olduğu varsayılan değişkenler arasındaki ilişkiler sorgulanarak kuramsal beklentilere uygun sonuçlara ulaşıp ulaşılmadığı araştırılacaktır.

Öğrenciler üzerindeki çalışmalar sonucunda ortaya çıkan 20 maddelik gereksinim değerlendirme ölçeğinin izleyen aşamada yöneticiler ve çalışanlara yönelik olarak yeniden yapılandırılması hedeflenmektedir. Seçilecek olan hakemlerce yönetici ve çalışan örneklerine uyarlanacak olan ölçek, bu örneklemeler üzerinde yapılacak testler ile sınanacak, geçerliliği ve güvenilirliği yönetici ve çalışana yönelik biçimleri için yeniden test edilecektir.

Yaşam stili tercihindense performansa kadar pek çok sonuç değişkeni ile ilişkili olan öğrenilmiş gereksinimleri ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir aracın alana katkı sağlaması beklenmektedir. Mevcut ölçeklerin bu gereksinime çeşitli kısıtlardan dolayı yanıt veremiyor olması bu tür bir ölçek geliştirme çalışmasını teşvik etmektedir. Bu yöndeki bir çabaya dönük olarak ilk temel adımların gerçekleştirildiği bu çalışmanın geliştirilmesi ve izleyecek çalışmaların gerçekleştirilmesi ile amaca uygun bir ölçeğin yazına kazandırılması ümit edilmektedir. Önerilen 20 maddelik formun farklı çalışmalarda, farklı örneklemeler üzerinde sınanması bu yöndeki gelişmeleri hızlandıracak ve katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

APOSPORI,E., PAPAEXANDRIS N. , GALANAKI, E. (2005): "Entrepreneurial and Professional CEO's, Differences in Motive and Responsibility Profile", Leadership & Organization Development Journal, 26(2): 141-162.

BAYRAM,N. (2004): "Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi", Ezgi Kitapevi, Bursa.

BECK,R.C. (2004): "Motivation Theories and Principles". Pearson Education, Inc., Fifth Edition, USA.

BLACKBURN,R. S. (1981): "An Evaluation of the Reliability, Stability and Factor Structure of the Manifest Needs Questionnaire", Journal of Management, 7(2): 55 - 62.

BRIEF,A. P., ALDAG, R. J., DAROW A., POWER, D. J. (1980): "Examination of Responses of Registered Nurses to Manifest Needs Questionnaire". Psychological Reports, 46: 1233 - 1234.

BUDAK,G. ve BUDAK G. (2004): "İşletme Yönetimi", Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, 5. Bası, İzmir.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2002): "Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum", 2. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

CAN, H. (1985): "Başarı Güdüsü ve Yönetimsel Başarı", H. Ü. İİBF. Yayın No: 12. Ankara.

CHUSMIR, L. H. (1988): "An Update on the Internal Consistency of the Manifest Needs Questionnaire". *Journal of Applied Psychology*, 73: 14 - 18.

DREHER, G. F. (1980): "Individual Needs as Correlates of Satisfaction and Involvement with a Modified Scanlon Plan Company", *Journal of Vocational Behavior*, 17: 89 - 94.

DREHER, G. F., MAI-DALTON R. R. (1983): "A note on the Internal Consistency of the Manifest Needs Questionnaire", *Journal of Applied Psychology*, 68: 194 - 196.

GÜLEN, A. (1998): "Başarı Motivasyonu ve İş Örgütlerinde Yönetim: Orta ve Üst Kademe Yöneticileri Üzerine Bir Çalışma", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

HARREL, A., STAHL, M. (1983): "Need Achievement, Need for Affiliation and the Academic Performance and Career Intentions of Accounting Students", *Journal of Accounting Education*, 1: 149 - 153.

HECKERT, T. M., CUNEIO G., HANNAH A. P., ADAMS, P. J., DROSTE, H. E., MUELLER M. A., WALLIS, H. A., GRIFFIN, C. M., ROBERTS, L. L. (1999): "Creation of a New Needs Assessment Questionnaire", *Journal of Social Behavior and Personality*, 15(1): 121 - 136.

JOINER, C. (1982): "A note on Reliability Coefficients for the Manifest Needs Questionnaire", *Journal of Occupational Psychology*, 55: 149 - 150.

MAYES, B.T., GANSTER D.C. (1983): "A Multitrait-Multimethod Matrix Analysis of the PRF and MNQ Need Scales", *Journal of Management*, 9(2): 113 - 126.

MOORHEAD, G., GRIFFIN R. W. (1989): "Organizational Behavior", Houghton Mifflin Company, Second Edition, USA.

MORRIS, J. H., SYNDER R. A. (1979): "A Second Look at Need for Achievement and Need for Autonomy as Moderators of Role-Perception-Outcome Relationships", *Journal of Applied Psychology*, 64: 173 - 178.

MURGATROYD, D., GAVURIN, E. I. (1975): "Comparison of Edwards Personnel Preference Schedule Norms With Recent College Samples", *The Journal of Psychology*, 91: 71 - 76.

MURRAY, H. A. (1955): "Types of Human Needs", (Studies in Motivation, Selected and Edited by D. C. McClelland), Appleton-Centry-Crofts Inc. NewYork.

ONARAN, O. (1981): "Çalışma Yaşamında Güdüleme Kuramları", Sevinç Matbaası, Ankara.

ÖZDAMAR, K. (2004): "Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi", Genişletilmiş 5. Baskı, Kaan Kitapevi, Eskişehir.

RASCH, R. H., TASI, H. (1992): "Factores Affecting Software Developer's Performance: An Integrated Approach", MIS Quarterly, 16: 395 - 413.

SAGIE, A. ve ELIZUR, D. (1999): "Achievement Motive and Entrepreneurial Orientation: A Structural Analysis", Journal of Organizational Behavior, 20; 375-387.

STEERS, R. M. (1975): "Task-Goal Attributes, Achievement and Supervisory Performance", Organizational Behavior and Human Performance. Vol. 13. 23 - 34.

STEERS, R. M., BRAUNSTEIN, D. L. (1976): "A Behaviorally Based Measure of Manifest Needs in Work Settings". Journal of Vocational Behavior, Vol. 14: 251 - 266.

STEERS, R. M. (1981): "Introduction to Organizational Behavior", Goodyear Publishing Company Inc., USA.

STOLLE, C. D., BRAVENEC L. L. (1984): "Edwards Personal Preference Schedule Norms and College Student Accounting Majors", The Journal of Psychology, 116: 81-87.

WILLIAMS, A. P. O., WOODWARD S. (1980): "A Note on Steers & Braunstein's Behaviourally Based Measure of Manifest Needs", Journal of Occupational Psychology, 53: 219 - 221.